

AVOCATUL POPORULUI

*Domeniul privind
prevenirea torturii – MNP*

Aprob

Avocatul Poporului

Renate Weber

Raport

privind vizita desfășurată la Penitenciarul Focșani, județul Vrancea

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare**
- 2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare**
- 3. Recomandări**

1. Cadrul general și organizarea vizitei

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, **în data de 16.03.2023, a fost efectuată o vizită la Penitenciarul Focșani, județul Vrancea**, având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea MNP, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna Maria Lepadatu și domnul Dragoș-Gelu Balan, consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, domnul Nicolae-Cristian Gavril - medic și doamna Mariana Ursu-Balaci – psiholog, colaboratori externi, precum și doamna Didina Obreja - reprezentantă a organizației neguvernamentale Asociația "TREBUIE" Bacău.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată

La data efectuării vizitei, în Penitenciarul Focșani erau custodiate 383 de persoane private de libertate, la o capacitate de 300 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 128% din capacitatea legală. Penitenciarul nu custodia femei sau minori, aceștia fiind prezenți în penitenciar doar în tranzit, administrația unității stabilind două camere de cazare pentru astfel de situații.

Repartizarea în camere se făcea cu respectarea criteriilor de separație legale, iar în funcție de secția și regimul de executare, persoanele private de libertate erau distribuite astfel:

- Secția 1 și Secția 2 (arestați preventiv, observare-carantinare, medical, minori, tineri și tranzit), cu o capacitate de 49 (38+11) locuri de cazare: 55 (46+9) deținuți (112%);
- Secția 3 (regim închis) cu o capacitate de 71 locuri de cazare: 97 deținuți (136%);
- Secția 4 (regim închis) cu o capacitate de 68 locuri de cazare: 101 deținuți (148%);
- Secția 5 (regim deschis/destinație specială) cu o capacitate de 58 locuri de cazare: 81 deținuți (140%);
- Secția exterioară (regim deschis) cu o capacitate de 30 locuri de cazare: 26 deținuți (86%).

Din datele de mai sus, a reieșit că **supraaglomerarea era principala problemă existentă în Penitenciarul Focșani, ceea ce determina condiții de cazare improprii, imposibilitatea asigurării igienei și asistenței medicale corespunzătoare etc.**

Cu privire la acest aspect, precizăm că, potrivit Normelor Comitetului pentru Prevenirea Torturii (CPT), „toate serviciile și activitățile dintr-o închisoare vor fi afectate în mod negativ dacă este necesar să se adăpostească mai mulți deținuți decât numărul pentru care a fost creată; calitatea vieții va fi coborâtă în totalitate, în mod semnificativ. Mai mult decât atât, nivelul de supraaglomerare într-o închisoare sau într-o anumită parte a ei, poate fi astfel încât, prin el însuși, să fie inuman și degradant din punct de vedere fizic. Supraaglomerarea din celule, ca singur element, poate duce la concluzia că a fost încălcat art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.”

Periodic, conducerea Penitenciarului Focșani se adresa Administrației Naționale a Penitenciarelor cu propunerea de transfer a unor deținuți, pentru evitarea supraaglomerării.

Având în vedere cele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru gestionarea supraaglomerării din cadrul Penitenciarului Focșani, în condițiile în care la momentul vizitei supraaglomerarea era evidentă în majoritatea secțiilor de deținere (148%, în Secția 4 și 136 %, în Secția 3), astfel încât să fie evitate eventualele probleme grave care ar putea fi generate în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și trei directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct reintegrare socială și director adjunct economico-administrativ).

Statul de funcții al Penitenciarului Focșani cuprindea un număr de 302 posturi, fiind ocupate 256, iar 46 de posturi erau vacante (21 posturi vacante de ofițeri și 25 de posturi vacante de agenți). Cea mai mare lipsă de personal se înregistra la sectorul operativ (siguranță penitenciară și regim penitenciar – 15 posturi), la domeniul medical (3 posturi medic și 1 post asistent medical), precum și la sectorul educație și asistență psihosocială (7 posturi). Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru scoaterea la concurs a celor 46 posturi vacante, necesare desfășurării activităților din Penitenciarul Focșani, în condițiile în care în statul de organizare erau prevăzute 302 posturi, din care doar 256 erau ocupate.

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Focșani, acestea au fost apreciate de conducerea Penitenciarului ca fiind suficiente.

Pentru menținerea într-o stare corespunzătoare a spațiilor, au fost alocate anual fonduri pentru efectuarea reparațiilor curente a clădirilor și instalațiilor aferente, pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție, a condițiilor de muncă pentru personalul unității, precum și alte tipuri de reparații.

În perioada 2022-2023, până la data efectuării vizitei, au fost efectuate următoarele categorii de reparații curente pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție, la un număr de 38 de camere de deținere: igienizare camere și grup sanitar, reparații tencuieli interioare, zugrăveli, finisaje cu glet, hidroizolații, înlocuire geamuri pe tâmplărie metalică, înlocuire obiecte și instalații sanitare, întreținere instalații electrice. De asemenea, la dormitoarele din secția exterioară au fost efectuate lucrări de înlocuire obiecte și instalații sanitare, precum și chituiră sobe. La curțile de

plimbare au fost înlocuite unele obiecte și instalații sanitare, iar la blocul alimentar au fost realizate reparații tencuieli interioare, zugrăveli lavabile interioare, vopsitorii tâmplărie metalică cu vopsea și grund, înlocuire plăci ceramice, reparații grilaje și porți metalice, înlocuit și montat obiecte și instalații sanitare/marmite.

De asemenea, pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție au fost achiziționate bunuri materiale, după cum urmează: cearșaf pat (674 bucăți), saltea ignifugă (110 bucăți), pernă ignifugă (50 bucăți), fețe de pernă (500 bucăți), pătură (48 bucăți), LED TV (5 bucăți), veselă și echipament de protecție și de lucru pentru deținuți, în valoare de 5.484 lei , respectiv 15.369 lei.

În ceea ce privește situația disciplinară în rândul persoanelor private de libertate, dacă în anul 2022 au fost aplicate 165 sancțiuni, în perioada ianuarie-martie 2023 au fost aplicate 39 de sancțiuni, putându-se observa o evoluție constantă de 10-15 sancțiuni/lună.

Din verificările efectuate de echipa de vizită în Registrul de înregistrări a rapoartelor de incident, dosarele de incident și din informațiile furnizate de personalul unității, s-a constatat că în Penitenciarul Focșani era respectată procedura constatării abaterilor disciplinare. Astfel, incidentele de pe secțiile de deținere erau raportate de către personalul de pază șefilor de secție, care declanșau procedura disciplinară prin înaintarea raportului de incident comisiei de disciplină; se efectuau cercetările prealabile privind fapta și se aduceau la cunoștință motivele declanșării procedurii disciplinare persoanei condamnate. În termen de 24 de ore de la înregistrare, rapoartele de incident erau înaintate comisiei de disciplină, care stabilea un termen pentru întrunirea comisiei și efectuarea cercetării disciplinare. Comisia de disciplină informa persoana cu privire la acuzațiile care i se aduceau, analiza documentele de la dosar, audia persoana condamnată, după care se pronunța cu privire la faptă. Hotărârea comisiei de disciplină se comunica persoanei condamnate de îndată, sub semnătură, cu menționarea căii de atac existente și a termenului de exercitare a acesteia. Procedura sancționării era supusă controlului instanțelor judecătorești.

Referitor la dosarele disciplinare, acestea cuprindeau: Rapoartele de incident, care includeau rubrici referitoare la descrierea faptei, aducerea la cunoștință persoanei private de libertate a raportului de incident, sub semnătură; Declarații ale martorilor; Referatele rezumative de cercetare a incidentului disciplinar; Hotărârile comisiei de disciplină cu rubrici privind: descrierea abaterii disciplinare săvârșite și informații privind luarea la cunoștință a raportului de incident, audierea în fața comisiei, încadrarea abaterii și sancțiunea disciplinară, semnătura de înmânare a exemplarului Hotărârii, rubrica de informare referitoare la posibilitatea formulării plângerii la judecătorul de supraveghere, soluția judecătorului de supraveghere, semnătura de luare la cunoștință și mențiunea sub semnătură dacă deținutul face sau nu contestație împotriva încheierii judecătorului; hotărârea judecătorului de supraveghere a privării de libertate sau hotărârea instanței de judecată cu privire la contestația depusă de deținut.

Din discuțiile purtate cu deținuții, a reieșit că aceștia își exercitau dreptul de a contesta sancțiunile disciplinare primite, atât la judecătorul de supraveghere, cât și la instanța de judecată.

Referitor la condițiile de cazare, membrii echipei de vizitare au reținut că toate clădirile în care își desfășura activitatea Penitenciarul Focșani erau vechi, construite în anul 1974 și preluate în administrare în anul 1982.

Sectorul de deținere al penitenciarului cuprindea 3 pavilioane, fiind organizat pe 5 secții de deținere interioară, cu regim închis și regim deschis, precum și o secție exterioară. Baza materială a Penitenciarului Focșani mai cuprindea clădiri administrative, cameră de vizite, cameră pentru vizite intime, atelier de tâmplărie, săli de clasă, cabinete medicale, cabinete psihologice (inclusiv pentru personalul Penitenciarului Focșani), infirmerie, bloc alimentar, spălătorie și ateliere deservire, terenuri de sport, respectiv curți de plimbare.

Penitenciarul era racordat la sistemul centralizat de distribuție a apei și la canalizare. Apa rece era furnizată în permanență, unitatea fiind alimentată de la rețeaua publică și prin două foraje proprii de mare adâncime, iar apa caldă era furnizată trei ore/zi, două zile pe săptămână, conform unui program afișat și adus la cunoștința persoanelor private de libertate. Energia electrică era distribuită din sistemul centralizat, iar noaptea funcționa doar iluminatul de veghe. Căldura pe timp de iarnă și apa caldă erau asigurate de o centrală termică proprie, care funcționa pe bază de combustibil lichid, aceasta fiind reparată în anul 2022. Totodată, au fost înlocuite obiecte și instalații sanitare, s-au sudat țevi metalice și s-au reparat flanșe pompă recirculare apă).

Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și deratizarea se făceau, periodic sau la cerere, de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii, sau în regim propriu. Substanțele cu care se efectuau dezinsecția și deratizarea erau autorizate de Ministerul Sănătății. Conform informațiilor furnizate de către personalul penitenciarului, s-au efectuat acțiuni de dezinsecție și deratizare, în conformitate cu prevederile O.M.S. nr. 119/2014, în toate spațiile unde deținuții au desfășurat activități (dezinsecția-trimestrial, deratizare-semesterial), **prezența insectelor în camere fiind direct legată de supraaglomerare, de starea de igienă individuală și/sau colectivă pe care deținuții o păstrează în camerele de deținere.** Conform documentelor prezentate, ultima dezinsecție la nivelul unității avusese loc la data de 20.01.2023, când a fost utilizat insecticidul Super Killer. **Cu toate acestea, majoritatea persoanelor private de libertate din toate secțiile de deținere s-a plâns cu privire la prezența insectelor dăunătoare. Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue acțiunile de dezinsecție, dezinsecție și deratizare, ori de câte ori este nevoie, precum și activitățile de consiliere a persoanelor private de libertate cu privire la obligația conținută la art. 81, litera d) din Legea nr. 254/2013, care prevede că deținuții au obligația "să respecte regulile de igienă individuală și colectivă în camera de deținere și în alte spații comune."** De asemenea, membrii echipei de vizitare consideră că prezența ploșnițelor necesită un răspuns rapid din partea conducerii penitenciarului, în sensul de a lua măsuri suplimentare pentru eliminarea acestora: efectuarea dezinsecției la intervale mai scurte, cu diferite substanțe autorizate, schimbarea saltelelor, înlocuirea obiectelor de mobilier infestate etc.

Au fost vizitate camere din toate secțiile interioare de deținere. Membrii echipei de vizitare au putut observa **supraaglomerarea din majoritatea camerelor de detenție.**

Astfel, în secțiile 1 și 2, **în camere cu suprafața de aproximativ 20 de mp erau instalate 8-10 paturi, fiind cazate 6-7 persoane private de libertate.**

În secția 3 (regim închis), **în camere cu suprafața de aproximativ 30 de mp erau instalate 8-12 paturi, fiind cazate 11 persoane private de libertate. De asemenea, într-o**

cameră în suprafață de aproximativ 60 mp erau instalate 22 de paturi, din care erau ocupate 17. Mai mult, ferestrele nu asigurau lumina natură și aerisirea camerelor în condiții optime, iar becurile montate în camerele de deținere nu asigurau un iluminat artificial corespunzător.

În secția 4 (regim închis), în camere cu suprafața de aproximativ 45 de mp erau instalate 15-20 de paturi, fiind cazate 15-18 persoane private de libertate. De asemenea, într-o cameră în suprafață de aproximativ 60 mp erau instalate 22 de paturi, din care erau ocupate 18. Camerele erau întunecoase, motivat de faptul că ferestrele erau înguste și nu puteau asigura lumina naturală, iar temperatura din camere era scăzută, majoritatea persoanelor private de libertate fiind îmbrăcate gros.

De asemenea, în secția 5 (regim deschis), în camere cu suprafața de aproximativ 45 de mp erau instalate 16-20 de paturi, fiind cazate 12-17 persoane private de libertate. Majoritatea persoanelor private de libertate a susținut că sunt nemulțumite de condițiile de cazare, de prezența ploșnițelor, precum și de calitatea și cantitatea hranei primite.

În secția exterioară existau două camere de cazare cu suprafața de 72 mp, respectiv 48 mp, fiind ocupate de 18 deținuți, respectiv 8 deținuți. Membrii echipei de vizitare au reținut faptul că spațiul era o clădire foarte veche, neîntreținută, cu scări murdare, mobilier vechi, saltele deteriorate și miros neplăcut. Baia era organizată într-un container, instalațiile sanitare fiind insuficiente pentru numărul mare de persoane private de libertate din cele două camere. Deși camerele asigurau spațiile necesare, conform reglementărilor în vigoare, era mizerie și condens, cazarmamentul și saltelele erau deteriorate, în baie erau infiltrații de apă, mizerie, rugină și mucegai, mirosul era neplăcut. Camerele nu aveau mobilier (în afară de paturi și câteva băncuțe), deținuții fiind obligați să mănânce în pat. Lucrurile personale erau ținute în pungi sub pat deși, la intrarea în camere, existau unele spații cu rafturi. Persoanele private de libertate s-au plâns de prezența ploșnițelor, de condițiile de cazare necorespunzătoare, de asistența medicală oferită, precum și de calitatea mâncării primite.

Având în vedere cele de mai sus, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale, prin asigurarea iluminatului necesar și a temperaturii corespunzătoare, prin continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de deținere și băilor, precum și efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite.

Cu privire la secția exterioară, conducerea unității a precizat că spațiul de cazare face parte dintr-un proiect care constă în realizarea de intervenții la imobile de natura investițiilor, pentru obținerea unor noi locuri de cazare, urmând să fie demolat și reconstruit un spațiu de cazare corespunzător. Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se finalizeze demersurile pentru realizarea de intervenții la imobile de natura investițiilor, pentru obținerea unor noi locuri de cazare, prin construirea sau schimbarea destinației unor imobile.

Referitor la asigurarea alimentației persoanelor private de libertate, Penitenciarul Focșani avea autorizație emisă de Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Vrancea pentru blocul alimentar, amenajat și dotat în mod corespunzător.

Bucătăria era formată din trei camere, fiecare având destinații diferite, astfel: o cameră era folosită pentru depozitarea produselor alimentare, una pentru pregătirea și fierberea mâncării (dotată cu 9 marmite mari și mici) și una pentru spălarea veselei. Holurile și camerele de depozitare erau curate. Conform informațiilor primite de la personalul unității, carnea de porc și legumele utilizate la prepararea hranei persoanelor private de libertate erau obținute din producția proprie, în cadrul gospodăriei agrozootehnice.

Activitatea în cadrul blocului alimentar era asigurată de deținuți, după cum urmează: 1 persoană pentru curățenie, 8 persoane pentru pregătirea alimentelor, 2 persoane pentru spălat vesela, 3 persoane pentru transport hrană, 6 bucătari și 12 persoane pentru distribuție hrană.

Hrana era preparată de către deținuții selecționați la muncă la blocul alimentar, sub îndrumarea unui bucătar și a unui agent supraveghetor.

Starea de igienă și de curățenie de la blocul alimentar era bună, personalul care lucra aici purta uniforme de protecție și avea efectuate analizele medicale obligatorii la zi.

Zilnic erau prelevate probe alimentare, care erau păstrate într-un frigider special destinat acestui scop, timp de 48 de ore, conform prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății nr. 976/1998 pentru aprobarea Normelor de igienă privind producția, prelucrarea, depozitarea, păstrarea, transportul și desfacerea alimentelor.

În cazul persoanelor private de libertate diagnosticate cu diferite afecțiuni, cărora medicul le recomanda un anumit regim alimentar (diabet zaharat, hipertensiune arterială, afecțiuni gastrice, hepatice etc.), hrana era preparată separat, conform normelor de regim corespunzătoare.

Hrana zilnică pentru alimentația persoanelor custodiate în Penitenciarul Focșani era preparată la bucătăria unității. Pentru servirea acestora **nu exista o sală de mese în cadrul penitenciarului, persoanele deținute servind masa în camerele de detenție. Drept urmare, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru dotarea tuturor camerelor cu mobilierul necesar pentru servirea mesei.**

Meniul era întocmit pe o perioadă de 10 zile, fiind asigurat un regim alimentar comun, cu diverse variante: pentru persoane cu regim, pentru persoanele care efectuau diverse munci, un meniu adaptat vegetarienilor, un regim pentru musulmani, precum și un regim specific celor cu diabet zaharat. Spre exemplu, la meniul comun din data efectuării vizitei, se serveau la micul dejun: ceai, biscuiți, margarină, marmeladă, ou fiert, brânză, măr; la prânz: pâine, ciorbă moldovenească și mâncărică de cartofi cu carne; la cină: pâine și varză cu jumări.

Echipa de vizitare a analizat hrana destinată servirii la prânz în ziua respectivă și a constatat că aceasta era, în mare parte, corespunzătoare din punct de vedere fizic și organoleptic. Cu toate acestea, s-a putut observa că, deși mâncărica de cartofi cu carne era gustoasă, **conținea pe alocuri cartofi necurățați, cu pete negre în interior. Având în vedere acest aspect, precum și faptul că multe persoane private de libertate s-au plâns cu privire la calitatea necorespunzătoare a hranei primite, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri**

pentru îmbunătățirea calității hranei distribuită deținuților, prin creșterea numărului de persoane private de libertate care asigură pregătirea hranei și achiziționarea tuturor aparatelor necesare desfășurării activităților la bucătărie.

Referitor la acordarea asistenței medicale, în cadrul Penitenciarului Focșani exista un cabinet de medicină generală, o sală de tratamente și un cabinet stomatologic, amenajate și dotate conform prevederilor Ordinului nr. 153/2003 emis de Ministerul Sănătății și Familiei pentru aprobarea normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale – Anexa 2 (dotarea minimă obligatorie pentru cabinete medicale de specialitate). Cabinetul medical avea Autorizație Sanitară de Funcționare eliberată de Direcția de Sănătate Publică Vrancea în baza declarației pe proprie răspundere.

În cadrul compartimentului medical funcționa și un punct farmaceutic aflat în subordinea Penitenciarului-Spital Târgu-Ocna.

Cabinetul medical era dotat cu canapea de consultații, aparat de urgență, dulap pentru păstrarea medicamentelor pentru persoanele private de libertate, dulap pentru păstrarea documentelor medicale, birou, scaune, echipament informatic, frigider, etuvă pentru sterilizarea instrumentarului medical, cântar, taliometru, tensiometru, stetoscop, termometre, glucometru, teste pentru determinarea glicemiei persoanelor private de libertate etc.

În cadrul unității mai era amenajată o infirmerie cu 8 paturi și două camere de izolare respiratorie.

Au fost prezentate echipei de vizită o serie de documente medicale și registre folosite în activitatea curentă a cabinetului medical, cum ar fi: Registrul de consultații, Registrul de tratament, Registrul de agresiuni și leziuni traumatice, Registrul administrare tratament strict supravegheat, Registrul examene de specialitate, Registrul evidență bolnavi cronici, Registrul transfer persoane private de libertate, etc.

În Registrul de agresiuni și leziuni traumatice (auto/heteroagresiune) erau semnalate în anul 2023 un număr de 7 cazuri, majoritatea fiind plăgi tăiate la nivelul brațului și antebrațului. Din analiza registrului și din informațiile primite de la personalul medical, a reieșit faptul că erau respectate toate procedurile referitoare la modul de înregistrare a acestor situații, existând informații despre: identitatea persoanei agresionate, modul de producere a evenimentului respectiv, examenul clinic care conținea descrierea eventualelor leziuni, precum și schema anatomică a acestora, tratamentul primit, urmărirea cazului din punct de vedere a stării de sănătate, precum și anunțarea serviciului de urgență 112 în caz de traumatisme mai importante. Era asigurat și dreptul persoanelor private de libertate de a solicita efectuarea unei expertize medico-legale, prin formularea unei cereri în acest sens.

Exista încheiat contract privind colectarea, transportul și eliminarea finală a deșeurilor periculoase rezultate din activitatea medicală, precum și un contract cu o firmă specializată în întreținere și service aparatură medicală.

Cabinetul stomatologic era dotat în mod corespunzător, cu unit dentar, instrumentar stomatologic, aparatură pentru sterilizare, echipament informatic, măsuță instrumentar, frigider, birou, scaun și aparat de urgență.

Personalul medical, care deservea Penitenciarul Focșani, era compus din următoarele posturi: un medic cu specializarea medicină de familie, un medic primar medicină dentară, șase asistenți de medicină generală, un asistent medical de igienă și un asistent de farmacie. Graficul de planificare a activității personalului medical prezentat echipei de vizitare a evidențiat faptul că se asigura permanența în acordarea serviciilor medicale. **Având în vedere că, potrivit Statului de funcții, erau înregistrate 3 posturi vacante de medic și 1 post de asistent medical, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru angajarea de urgență a cel puțin încă un medic în cadrul cabinetului medical, care deservește Penitenciarul Focșani.**

Consultațiile medicale de specialitate și investigațiile paraclinice (radiologie, analize laborator etc.) recomandate de către medic se efectuau la nivelul cabinetelor de specialitate din unitățile penitenciare (Penitenciarul-Spital Târgu-Ocna, Rahova, Jilava), precum și în unități sanitare aparținând Ministerului Sănătății (Spitalul Județean de Urgență Focșani, Spitalul Militar Focșani, Spitalul de Boli Contagioase Focșani). Consultațiile de specialitate pentru persoanele private de libertate se acordau la recomandarea medicului unității, în baza unui bilet de trimitere.

Conform înregistrărilor din registrul de evidență a bolilor cronice, la data vizitei se aflau înregistrați un număr de 137 bolnavi cronici, persoane private de libertate cu diverse afecțiuni: boli cardiovasculare - 64, afecțiuni digestive - 32, boli de nutriție și metabolism - 42, afecțiuni psihice - 62, bronhopneumopatie cronică obstructivă - 6, epilepsie - 4, anemii - 1, afecțiuni oncologice - 2, anomalii congenitale -1, acestea având una sau mai multe dintre afecțiunile enumerate.

Conform documentelor prezentate, la data vizitei nu erau înregistrate la cabinetul medical al unității persoane private de libertate consumatoare de droguri sau aflate în tratament de substituție

Persoanele private de libertate beneficiau de medicamente compensate, în baza unei prescripții medicale eliberate de medicul penitenciarului sau de alți medici specialiști, diferența dintre prețul medicamentelor și valoarea compensată în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate fiind plătită din fondurile Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Medicamentele prescrise de către medic persoanelor private de libertate erau eliberate prin cabinetul medical din unitate, pentru o perioadă de 3-10 zile, atât pentru afecțiunile acute și subacute, cât și pentru afecțiunile cronice, tratamentul fiind distribuit de personalul medical de serviciu. La cabinetul medical din cadrul instituției, exista un aparat medical de urgență, dotat în conformitate cu prevederile anexei 1 din Ordinul nr. 429/C-125/2012 privind asigurarea asistenței medicale persoanelor private de libertate aflate în custodia Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Urgențele medico-chirurgicale erau prezentate imediat la cabinetul medical, unde medicul și/sau asistentul medical luau măsurile necesare, în limita competenței. Cele care depășeau competența medicului unității sau care interveneau în afara programului de lucru al medicului erau prezentate la Unitatea de Primiri Urgențe a Spitalului Județean de Urgență Focșani, cu înștiințarea conducerii penitenciarului privind situația apărută, în vederea asigurării mijlocului de transport și a escortei necesare. Pe parcursul anului 2023, până la data efectuării vizitei, au fost internate în

spital 17 persoane private de libertate. De asemenea, numărul urgențelor medicale care au necesitat apelarea Serviciului Național Unic de Urgență 112, în anul 2022 a fost 12, iar în anul 2023, până la data efectuării vizitei a fost 3.

Din studiul documentelor medicale și din interviurile cu persoanele private de libertate, a reieșit că nu au fost înregistrate cazuri de tortură, abuz sau rele tratamente din partea cadrelor penitenciarului.

Pe parcursul efectuării vizitei, o persoană privată de libertate a semnalat faptul că nu i s-a acordat asistența medicală solicitată. Din verificările efectuate a rezultat faptul că acesteia i s-a efectuat consultul medical în data de 16.03.2023, stabilindu-se diagnosticul de «sinuzită frontală în observație», primind tratamentul adecvat. De asemenea, s-a făcut și programare pentru consult ORL la Policlinica Spital Militar Focșani, toate acestea fiind consemnate în Registrul de consultații și dosarul medical al deținutului.

În ceea ce privește numărul de consultații, așa cum a reieșit din Registrele de consultații, în anul 2022 au fost consemnate 19.043 consultații, iar în anul 2023, până la data efectuării vizitei, au fost efectuate 3470 consultații.

În ceea ce privește programul național de imunizare, în intervalul 1 octombrie-31 decembrie 2022 s-au efectuat 90 de vaccinări.

A fost studiat și Registrul de refuz de hrană, din care a rezultat faptul că în anul 2022, până la data vizitei, fuseseră înregistrate 53 de cazuri în care deținuții au apelat la această formă de protest. În registru erau consemnate: motivele acțiunii de protest, ziua și ora când a început, încunoștiințarea persoanei respective despre posibilele consecințe ale refuzului, realizarea monitorizării stării de sănătate – puls, tensiune arterială, saturație în oxigen, greutate corporală, temperatură, glicemie. Se regăseau în aceste înregistrări semnătura și parafa personalului medical care efectua toate aceste servicii, iar toate cazurile erau numerotate, existând astfel o evidență a numărului de intrări în refuz de hrană într-o anumită perioadă de timp.

Activitățile psihologice în penitenciar, împreună cu activitățile de asistență socială și cele educative, au ca scop principal reintegrarea socială a persoanelor condamnate, demers susținut de echipa multidisciplinară din cadrul sectorului de reintegrare socială din fiecare penitenciar, prevăzut în Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, în Ordinul Ministerului Justiției nr. 1322/C/2017 privind organizarea și desfășurarea activităților și programelor educative, de asistență psihologică și asistență socială din locurie de detenție aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, precum și în documentele internaționale și în Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților.

Activitatea psihologică se realiza cu ajutorul a doi ofițeri psihologi, cu competență în psihologie clinică și psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională. Conform informațiilor primite de la personalul de specialitate, anual fiecare dintre ei participă la cel puțin o manifestare științifică de profil. Alți doi psihologi erau, la momentul efectuării vizitei, în concediu postnatal.

Evaluările psihologice ale deținuților se realizau la intrarea în penitenciar (evaluări psihologice inițiale), evaluare periodică la șase luni și finale (la finalizarea pedepsei), sau ori de câte ori este nevoie, acestea fiind consemnate în dosarul personal, în sistemul unic integrat, aprobat de Administrația Națională a Penitenciarelor. Concluziile evaluărilor conduc la realizarea unui Plan individualizat de evaluare și intervenție psihologică, la desfășurarea propriu-zisă a programelor de intervenție psihologică individuală sau de grup, precum și la intervenția psihologică, necesară și obligatorie în situațiile de criză.

Programele de asistență psihologică specifice aveau în vedere categoriile vulnerabile din penitenciar: persoanele cu dificultăți de gestionare a impulsurilor sexuale, cu antecedente în adicții, în consum de droguri ori alte substanțe psihotrope, cu dificultăți de gestionare a agresivității, sau diagnosticate cu afecțiuni psihice, cu risc de suicid, precum și cele cu risc de vulnerabilizare.

Fiecare persoană privată de libertate avea propriul Dosar de educație și asistență psihosocială, care cuprindea mai multe documente completate de psiholog (Fișa psihologică – Concluziile evaluării inițiale; Fișa psihologică – Evaluare periodică; Planul individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică; Planul individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică revizuit). **Din analiza documentației existente la dosare, se constată un volum mare de muncă și personal specializat insuficient. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru scoaterea la concurs a posturilor vacante, necesare asigurării asistenței psihologice corespunzătoare.**

Asistența psihologică desfășurată reflecta o intervenție efectivă asupra problemelor identificate după examinările psihologice. Demersurile psihologice au vizat nevoile identificate de specialiști (în urma evenimentelor înregistrate, a discuțiilor individuale, a aplicării interviurilor și prevederilor ghidului de evaluare conform procedurilor specifice), având o abordare individuală. La nivelul Penitenciarului Focșani existau instrumente de evaluare clinică, însă **nu exista un instrument de evaluare a performanțelor cognitive, fiind necesare demersuri în acest sens.**

În cadrul Penitenciarului Focșani activitățile de educație, asistență psihosocială și terapie ocupațională erau diverse, iar deținuții participau în număr mare, aducându-și aportul în mod activ la buna desfășurare a acestora, participarea lor fiind în general stimulată cu acordarea de credite, în baza cărora puteau obține diferite facilități. De asemenea, din informațiile primite de la personalul unității, precum și din analiza documentelor psihologice, a reieșit că, în ultima perioadă, s-au redus comportamentele agresive.

Sistemul de creditare reprezintă o motivație extrinsecă, pentru participarea la activități psihosociale, deși nu la fel de puternic reprezentată ca în cazul activităților de tip lucrativ.

În ceea ce privește spațiile destinate desfășurării activităților de educație și asistență psihosocială cu deținuții, acestea erau insuficiente și dotate la un nivel minim raportat la cerințele actuale. Spațiile nu ofereau condiții corespunzătoare desfășurării activităților de grup de tip psihologic, educativ sau social. Cabinetul psihologic era situat într-un spațiu impropriu, de mici dimensiuni, astfel că nu se asigura confidențialitatea actului profesional și securitatea emoțională a persoanelor private de libertate. Drept urmare, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile pentru îmbunătățirea asistenței

psihologice prin înființarea sau relocarea cabinetului de psihologie într-un spațiu corespunzător, care să asigure confidențialitatea actului profesional și securitatea emoțională a persoanelor private de libertate, precum și condiții optime de lucru pentru personal, în conformitate cu prevederile Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România.

Referitor la activitatea de asistență socială, la nivelul Sectorului reintegrare socială din cadrul Penitenciarului Focșani erau prevăzute 4 posturi de asistent social, dintre care doar 2 posturi erau ocupate. **La momentul vizitei, activitatea de asistență socială era asigurată de un singur asistent social**, celălalt aflându-se în concediu de creștere a copilului de până la 2 ani. Potrivit informațiilor primite de la conducerea penitenciarului, în ultimul an au fost organizate mai multe sesiuni de concursuri pentru ocuparea unor posturi, inclusiv a celor 2 posturi vacante de asistent social, dar toți candidații înscriși au fost respinși la examenul psihologic, probă eliminatorie. **Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că se impune intensificarea demersurilor pentru ocuparea posturilor vacante de asistent social, mai ales având în vedere fenomenul de supraaglomerare, la momentul vizitei fiind înregistrate în custodia penitenciarului 383 de persoane private de libertate, la o capacitate legală de 300 locuri.**

Cei doi asistenți sociali angajați ai penitenciarului dețineau avize de exercitare a profesiei, fiind înscriși în Registrul Național al Asistenților Sociali din România.

Cu privire la pregătirea și formarea profesională continuă a asistenților sociali prin participarea la cursuri și sesiuni de formare și pregătire profesională, potrivit datelor și informațiilor furnizate de personalul penitenciarului, **în anul 2022 doar șeful Serviciului educație a participat la o activitate de formare continuă cu prezență fizică, restul specialiștilor Sectorului Reintegrare Socială realizând formarea și pregătirea profesională continuă prin parcurgerea unor materiale specifice pe platforma e-learning.** Referitor la acest aspect, **membrii echipei de vizitare apreciază ca utilă participarea specialiștilor Sectorului reintegrare socială, inclusiv a asistenților sociali, la cursuri de formare și perfecționare profesională continuă, în format fizic.**

Activitatea asistentului social din cadrul Penitenciarului Focșani, ca și activitatea întregului Sector Reintegrare Socială, cuprindea toate activitățile derulate cu persoanele private de libertate cu scopul creșterii șanselor de reinserție socială și prevenire a recidivei. Asistența socială oferită persoanelor private de libertate în penitenciar presupunea desfășurarea activităților de evaluare, consiliere, mediere socială, implementarea programelor sociale și educaționale, precum și alte activități conforme cu legislația aplicabilă unității, precum și obiectivelor specifice, enunțate în actul normativ de organizare și funcționare a Penitenciarului Focșani. Asistența oferită persoanelor private de libertate pentru menținerea relației cu familia se concretiza în medierea relațiilor cu membrii acesteia, pentru consolidarea mediului de suport, precum și acordarea sprijinului pentru identificarea și accesarea resurselor necesare reintegrării psihosociale.

Programele de asistență socială derulate în penitenciar erau adaptate în funcție de nevoile și riscurile identificate și urmăreau formarea și dezvoltarea deprinderilor sociale, precum și

îmbunătățirea relațiilor cu mediul de suport. Fiecare program de asistență socială derulat în penitenciar avea constituită o mapă documentară, care cuprindea informații referitoare la descrierea programului, calendarul implementării acestuia, grup țintă, participanți, evaluări etc.

Astfel, asistentul social și ceilalți specialiști din cadrul Sectorului Reintegrare Socială (psiholog, preot și educator) erau implicați în derularea mai multor programe și activități care vizau: adaptarea la viața instituționalizată, calificarea profesională, informarea, consilierea și medierea privind piața muncii, activități de carte, activități artistice, activități ocupaționale, activități recreative de tip hobby, activități de pregătire și motivare culturală, cursuri de cultură generală, cercuri tematice, conferințe, programe de educație moral-civică, pregătirea pentru liberare – Programul Prolib, consiliere pe probleme sociale – la cererea persoanelor private de libertate, în situații de criză (refuz de hrană, izolare, idei suicidare, conduite agresive, divorț, respectiv copii în sistemul de protecție) sau efectuate în vederea cunoașterii subiecților.

Potrivit informațiilor puse la dispoziția membrilor echipei de vizitare de către conducerea penitenciarului, în anii 2022 și 2023, până la data vizitei, au fost realizate de către asistentul social, împreună cu ceilalți membri din echipa multidisciplinară, 361 de evaluări inițiale, 686 evaluări periodice și 393 evaluări finale. Pentru acordarea de servicii sociale, în perioada analizată, s-au întreprins 175 de demersuri pentru 88 de persoane private de libertate. Principalele demersuri au constat în sprijinirea obținerii de documente, medierea relației cu membrii familiilor, reluarea legăturilor cu copiii aflați în plasament în centre rezidențiale sau la asistenți maternali profesioniști, obținerea de documente în vederea completării dosarelor de pensionare etc. În acest sens, au fost contactate primării, case de pensii județene, Serviciul de evidență a populației, Serviciul de stare civilă sau Serviciul de probațiune. În aceeași perioadă, au fost încheiate 12 căsătorii. De asemenea, au fost derulate alte activități sociale pe baza de proiect de activitate, la care au participat 243 persoane private de libertate.

Alte activități derulate de către asistentul social în perioada 2022-2023, până la momentul vizitei, precum și numărul de beneficiari ai programelor/proiectelor au fost:

- Consiliere socială în vederea restabilirii/medierii relațiilor de familie – 24 persoane private de libertate;
- Consiliere socială pentru alte nevoi și riscuri sociale (handicap, invaliditate, pensie, acte de stare civilă etc.) – 4 persoane private de libertate;
- Consiliere socială pentru dezvoltarea capacității decizionale în situații de risc – 4 persoane private de libertate;
- Consiliere socială pentru identificarea de resurse – 27 persoane private de libertate;
- Participare la stagii de practică – 45 persoane private de libertate;
- Program de formare a abilităților sociale – 23 persoane private de libertate;
- Program de pregătire pentru liberare – 73 persoane private de libertate.

În ceea ce privește accesul persoanelor private de libertate la activități și programe educative, de școlarizare, sportive, moral-religioase sau de informare, potrivit datelor furnizate de personalul penitenciarului, în perioada analizată s-au derulat următoarele activități/programe, la care au participat persoanele private de libertate:

- Activități de grup, religioase sau liturgice, desfășurate de preotul ortodox angajat – 578 persoane private de libertate;
- Activități de informare / consiliere / medierea muncii - 64 persoane private de libertate;
- Activități religioase creditate, desfășurate de către preotul orthodox - 39 persoane private de libertate;
- Adaptare pentru viața instituționalizată – 361 persoane private de libertate;
- Activități sportive necreditate – 627 persoane private de libertate;
- Activități de școlarizare clasele I – VIII, anul școlar 2021-2022 – 46 persoane private de libertate;
- Activități de școlarizare – A doua șansă - clasele I – VIII anul școlar 2022-2023 – 42 persoane private de libertate;
- Program de alfabetizare – 9 persoane private de libertate;
- Concursuri tematice - 866 persoane private de libertate;
- Consiliere educațională – 219 persoane private de libertate;
- Consiliere moral-religioasă (discuții duhovnicești, spovedanii, consiliere și dezlegări) – 187 persoane private de libertate;
- Activități realizate de Organizația Religioasă Martorii lui Iehova – 18 persoane private de libertate;
- Participare la competiții sportive – 24 deținuți;
- Programe de educație civică (drepturile omului, legislație, etc), educație juridică EDUCOJUST, educație pentru sănătate, educație pentru viața de familie, educație prin sport – 181 persoane private de libertate;
- Programe de informare derulate de colaboratori externi – 137 persoane private de libertate;
- Recenzii de carte – 69 persoane private de libertate;
- Redactare reviste – 88 persoane private de libertate;
- Tenis de masa – 72 persoane private de libertate;
- Vizite la instituții guvernamentale și neguvernamentale (societăți comerciale, instituții de învățământ, case de copii, case de bătrâni și fundații religioase) – 11 persoane private de libertate;
- Vizite la obiective culturale (muzeu și mănăstire) – 25 persoane private de libertate.

Persoanele private de libertate, care doreau să lectureze cărți sau diferite publicații, aveau acces la o bază de date electronică, cu titlurile disponibile (aproximativ 6000 de titluri), prin intermediul punctelor de informare electronică – infochioșcuri. Activitățile de bibliotecă erau asigurate de către 2 persoane private de libertate. Conform datelor furnizate de personalul penitenciarului, în perioada analizată au fost împrumutate 730 de cărți de către 272 persoane private de libertate.

Cu privire la asigurarea dreptului persoanelor private de libertate la informare, în penitenciar funcționa un studio radio-tv și exista un canal tv cu circuit închis prin intermediul căruia erau transmise filme motivaționale, materiale de informare, respectiv anunțuri care vizează mediul carceral. Studioul radio-tv era deservit de către o persoană privată de libertate dar, potrivit informațiilor furnizate de conducerea penitenciarului, pentru funcționarea optimă a studioului mai

era necesară o persoană, dificil de identificat, deoarece trebuia să probeze cunoștințe tehnice specifice, dar și să aibă un anumit nivel de pregătire școlară – liceu. Toate camerele de deținere erau dotate cu receptoare Tv, iar programul de acces la televizor era de luni până vineri, între orele 8³⁰-01⁰⁰, sâmbăta și duminica programul fiind prelungit până la ora 02⁰⁰.

Pentru desfășurarea activităților sportive, persoanele private de libertate puteau avea acces, pe bază de programare, la sala de sport și exista și un teren de sport situat în zona administrativă, în afara sectorului de deținere. Potrivit informațiilor furnizate de personalul penitenciarului, terenul de sport a fost utilizat doar cu prilejul unor concursuri și competiții sportive, din cauza poziționării acestuia în afara sectorului de deținere, aspect care implică întocmirea unor tabele de acces cu persoanelor private de libertate și personal de pază. **Deși cu ocazia vizitelor efectuate în anii anteriori au fost transmise conducerii Penitenciarului Focșani recomandări cu privire la asigurarea, cu o frecvență mai mare, a accesului persoanelor private de libertate la terenul de sport, dar nu au fost constatate îmbunătățiri semnificative, membrii echipei de vizitare apreciază în continuare că ar trebui identificate soluții pentru facilitarea accesului persoanelor private de libertate la terenul de sport, în mod frecvent.**

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

a) Conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Gestionarea supraaglomerării din cadrul Penitenciarului Focșani, în condițiile în care la momentul vizitei supraaglomerarea era evidentă în majoritatea secțiilor de deținere (148% în Secția 4 și 136 % în Secția 3), astfel încât să fie evitate eventualele probleme grave, care ar putea fi generate în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.

2. Ocuparea posturilor vacante de personal medical, educativ, psihosocial și din sectorul operativ, necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Focșani, precum și alocarea fondurilor bănești necesare, având în vedere că la data efectuării vizitei au fost identificate 46 de posturi vacante (21 posturi vacante de ofițeri și 25 de posturi vacante de agenți), rezultând un procent de ocupare de aproximativ 85%.

3. Asigurarea finanțării pentru continuarea îmbunătățirii condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale, prin continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de deținere și băilor, precum și efectuarea operațiunilor de dezinfecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite.

4. Asigurarea finanțării necesare finalizării demersurilor pentru realizarea de intervenții la imobile de natura investițiilor, pentru obținerea unor noi locuri de cazare prin construirea sau schimbarea destinației unor imobile.

b) Conducerii Penitenciarului Focșani, județul Vrancea, să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, precum și cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale; prin asigurarea unui iluminat artificial corespunzător, în special în camerele în care iluminatul natural era insuficient, precum și prin asigurarea unei temperaturi optime petrecerii timpului în camerele de deținere.

2. Reabilitarea tuturor camerelor și grupurilor sanitare, astfel încât acestea să asigure condițiile de cazare corespunzătoare, conform normelor legale referitoare la condițiile de cazare a persoanelor private de libertate.

3. Asigurarea igienei în camerele de deținere și în grupurile sanitare, prin distribuirea corespunzătoare a articolelor necesare pentru curățenie și igienă individuală și colectivă, precum și prin consilierea persoanelor private de libertate cu privire la obligația conținută la art. 81, litera d) din Legea nr. 254/2013 care prevede că deținuții au obligația ”să respecte regulile de igienă individuală și colectivă în camera de deținere și în alte spații comune.”

4. Continuarea acțiunilor de dezinsecție, dezinfecție și deratizare a camerelor, periodic și ori de câte ori este nevoie, precum și luarea de măsuri suplimentare pentru eliminarea insectelor dăunătoare, cum ar fi: efectuarea dezinsecției la intervale mai scurte cu diferite substanțe autorizate, schimbarea saltelelor, înlocuirea obiectelor de mobilier infestate și verificarea eficienței substanțelor folosite.

5. Creșterea calității hranei distribuite deținuților, prin creșterea numărului de persoane private de libertate care asigură pregătirea hranei și achiziționarea tuturor aparatelor necesare activităților desfășurate la bucătărie.

6. Îmbunătățirea asistenței psihologice prin înființarea sau relocarea cabinetului de psihologie într-un spațiu corespunzător, care să asigure confidențialitatea actului profesional și securitatea emoțională a persoanelor private de libertate, precum și condiții optime de lucru pentru personal, în conformitate cu prevederile Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, precum și prin achiziționarea unui instrument de evaluare a performanțelor cognitive ale persoanelor private de libertate.

7. Participarea specialiștilor Sectorului Reintegrare Socială, inclusiv a asistenților sociali, la cursuri de perfecționare profesională continuă, în format fizic.

8. Implicarea persoanelor private de libertate în activități sportive, prin asigurarea accesului deținuților la terenul de sport din curtea penitenciarului, precum și la sala de sport din interior.

10.04.2023

